

Сафронов О. В., д.т.н., професор;
Капосльоз Г. В., к.психол. н., с.н.с.;
Мельниченко О. С.

Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, Київ

Формування воєнно-технічної політики колишнього СРСР

Резюме. У статті розглянуті особливості формування воєнно-технічної політики колишнього СРСР. Показано, що найкращі результати наукової та науково-технічної діяльності були одержані у період, коли система оборонного замовлення базувалася на програмно-цільовому плануванні, а науково-методичне забезпечення воєнно-наукового супроводження розробок озброєння та військової техніки – на нормативних документах наукових установ Військово-промислового комплексу та Збройних Сил.

Ключові слова: воєнно-технічна політика, науково-технічні комітети, озброєння та військова техніка, науково-дослідні роботи, система науково-дослідних установ, система забезпечення наукових досліджень.

Постановка проблеми обумовлена необхідністю узагальнення досвіду розвинутих країн з питань формування воєнно-технічної політики, організації системи планування, замовлення та виконання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) з військової тематики.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемі формування воєнно-технічної політики колишнього СРСР присвячено небагато публікацій, оскільки ці матеріали мали переважно закритий характер. Деякі публікації з'явилися вже після розпаду СРСР [1-3], тому більша частина матеріалів статті базується на досвіді її авторів.

Мета статті. Систематизувати досвід формування воєнно-технічної політики колишнього СРСР з метою його використання при удосконаленні структури військово-промислового комплексу та воєнно-технічної політики України.

Виклад основного матеріалу. У 1980-х роках у Радянському Союзі було створено науковий і технологічний потенціал, на якому і сьогодні базується оборонна промисловість Росії. Так, у 1976 році було завершено роботи зі створення програмно-цільового методу

планування (ПЦП) розвитку озброєння та військової техніки (ОВТ), який використовується і тепер.

Питання формування воєнно-технічної політики (ВТП) та розвитку ОВТ ухвалювалися на вищому партійному і державному рівнях. Усю організаційну і директивну роботу у цьому напрямі здійснював спеціальний орган – Військово-промислова комісія (ВПК) Президії Ради Міністрів СРСР з військово-промислових питань, яка очолювалася головою в ранзі заступника голови Уряду, що забезпечувало достатню ефективність роботи ВПК і авторитетність прийнятих нею рішень.

Безпосередньо підготовкою матеріалів, які були спрямовані на обґрунтування та розроблення програмних документів щодо розвитку озброєння, займалося Міністерство оборони (Генеральний штаб Збройних Сил (ЗС), апарат заступника Міністра оборони СРСР з озброєння – начальника озброєння) разом з управліннями головнокомандуючих і головними штабами видів ЗС, командуючими й штабами військ.

Основний обсяг робіт безпосередньо виконувався управліннями замовлення та науково-технічними комітетами видів ЗС та родів військ у тісній взаємодії з науково-дослідними установами (НДУ) та вищими навчальними закладами Міністерства оборони.

На основі аналізу військового досвіду, тенденцій і перспектив розвитку засобів нападу супротивника, військово-економічних можливостей країни та з урахуванням положень Воєнної доктрини та концепції будівництва ЗС керівництвом виду ЗС, родів військ, управлінь замовлення озброєння та військової техніки і науково-технічного комітету формувався перелік завдань щодо розвитку виду ЗС і створенню перспективних зразків ОВТ із необхідними характеристиками.

На підставі цього переліку розроблявся план наукової роботи виду ЗС, який містив у собі як розділ, що мав чисто військово

спрямованість (військове будівництво тощо), так і військово-технічний розділ.

Достоїнством такої організації роботи було те, що взаємопов'язані проблеми військових, військово-наукових і військово-технічних питань розглядалися у рамках єдиного документа – плану наукової роботи, який узгоджувався всіма командуючими родами військ, начальниками провідних управлінь і служб. План затверджувався головнокомандуючим видом ЗС за поданням начальника головного штабу й заступника головнокомандуючого з озброєння.

Наявність цього плану забезпечувала персональну відповідальність всіх посадових осіб за результати роботи. Зокрема, у цей період приймання всіх основних науково-дослідних робіт (НДР), що виконувалися НДУ і вищим військовими навчальними закладами (ВВНЗ) виду ЗС, здійснювалася комісіями, до складу яких обов'язково включалися представники головного штабу, зацікавлених родів військ і профільних управлінь головного штабу. Тому, приймання результатів досліджень, як правило, проходило в гострих і принципових дискусіях, що давало змогу знаходити найбільш раціональні рішення самих складних питань.

Крім того, головний штаб, управління головного штабу роду військ та замовляючі управління виступали замовниками наукових досліджень за родом своєї діяльності, що суттєво підвищувало об'єктивність досліджень, які проводилися НДУ і ВВНЗ.

Ключову роль у складанні та реалізації планів наукової роботи відігравали науково-технічні комітети. Це були органи, унікальні як за завданнями і функціями, так і за підбором кадрів. Вони комплектувалися досвідченими фахівцями управлінь і служб центрального апарату та військ, провідними вченими НДІ, ВВНЗ, науково-дослідних (випробувальних) полігонів, що мали, як правило, вчені ступені й звання.

Науково-технічні комітети відпрацьовували рекомендації і проекти рішень для командування виду ЗС і Міністерства оборони з питань формування ВТП, наукової роботи, створення та удосконалення ОВТ.

Як орган формування та проведення єдиної ВТП, організації наукової роботи і науково-методичного керівництва дослідженнями у ЗС або роді військ, науково-технічний комітет безпосередньо підпорядковувався головнокомандуючому видом ЗС (командуючому родом військ). Це, у

комбінації з високою кваліфікацією працівників, давало комітетам унікальну можливість бути вище вузьковідомчих інтересів.

На науково-технічні комітети покладалося рішення таких основних завдань:

наукове обґрунтування, формування й проведення єдиної ВТП у ЗС на основі програмно-цільових методів планування розвитку ОВТ;

розроблення основних напрямів розвитку ОВТ виду ЗС та їх узгодження з головним штабом та управліннями, що їх замовляли;

розроблення проектів розділів програми озброєння, планів НДДКР зі створення ОВТ та розвитку конструкторсько-технологічного заділу в оборонній промисловості, їх узгодження з управліннями головного штабу, що їх замовляли;

обґрунтування та розроблення проектів тактико-технічних вимог (ТТВ) на аванпроекти зі створення перспективних і модернізації існуючих зразків ОВТ, завдання аванпроектів (у тому числі на конкурсних засадах);

науково-методичне керівництво організацією та проведенням наукових досліджень у НДУ виду ЗС;

оцінка поточного стану та прогнозування розвитку військової економіки і військового виробництва;

розроблення проектів планів і завдань організаціям Академії наук, вищої школи і промисловості на виконання науково-технічних прогнозів, проведення фундаментальних і прикладних пошукових досліджень і робіт в інтересах виду ЗС;

розроблення планів наукової роботи виду ЗС і підготовка пропозицій у Перспективний план наукової роботи Міністерства оборони;

організація реалізації результатів наукових досліджень НДУ виду ЗС, Академії наук, вищої школи та промисловості у військах і перспективних розробках ОВТ;

проведення експертизи науково-технічного рівня найважливіших зразків ОВТ на всіх етапах їх життєвого циклу.

Крім того, у видах ЗС були сформовані Координаційні науково-технічні ради, на яких розглядалися найбільш важливі результати комплексних науково-дослідних робіт та можливість їх реалізації у перспективних зразках озброєння.

Таким чином, у кожному виді ЗС була сформована цілісна система наукової роботи, що давала змогу забезпечити досить високу об'єктивність і якість досліджень. Наявність у ній, крім управлінь, що замовляють, такого

органу, як науково-технічний комітет, забезпечувало виключення можливості приховування негативної або іншої інформації та будь-яких зловживань.

Усі основні результати наукової роботи доводили до головнокомандуючого (або командуючого), який у той період був генеральним замовником озброєння для свого виду ЗС (роду військ). Повна та об'єктивна інформація давала змогу йому усвідомлено підходити до вирішення всіх питань, пов'язаних зі створенням нових зразків ОВТ, фінансуванням розробок, випробувань і виробництва.

Однією з форм такого контролю було призначення заступників головнокомандуючого, командуючих родами військ головами комісій з розгляду проектів нових зразків ОВТ та проведенню державних випробувань. Це давало змогу з максимальною об'єктивністю відслідковувати стан робіт та оперативно вносити необхідні корективи.

Як майбутній споживач нового озброєння, саме головнокомандуючий у повному обсязі уявляв роль і місце нової техніки у військах, при веденні бойових дій і був зацікавлений у прийнятті необхідних для військ рішень.

Очевидно, що безсумнівним плюсом існуючої системи були її прозорість і наявність перших осіб, об'єктивно зацікавлених в одержанні високоякісних зразків озброєння. До достоїнств слід віднести й виключення можливості розвитку будь-якого роду монополізму у баченні перспектив розвитку ОВТ. Жодна з організацій не могла одноосібно диктувати своє розуміння цих перспектив. Тільки підкріплені науковими дослідженнями плоди колективної роботи могли розраховувати на реалізацію.

Недоліком була слабка координація на міжвидовому рівні, у результаті чого іноді з'являлися зразки ОВТ, що вирішували споріднені завдання.

Комплекс програмних документів, щодо розвитку ОВТ, розроблявся на принципах ПЦП та містив у собі:

довгострокові документи, розраховані на 15-річний період, найважливішим з них були – “Основні напрямки розвитку (ОНР) озброєння й військової техніки”;

середньострокові документи – Програма озброєння (на 10-річний період) і взаємопов'язані п'ятирічні плани різних видів діяльності (фундаментальних і прикладних пошукових досліджень, наукової роботи,

НДДКР, капітального будівництва, замовлень і поставок ОВТ, капітального ремонту, розвитку лабораторно-випробувальної бази полігонів тощо);

виконавчі документи: поточні плани на рік (наукової роботи видів ЗС та родів військ, НДУ, ВВНЗ, плани НДДКР, замовлень і поставок ОВТ, розвитку лабораторно-випробувальної бази полігонів, капітального будівництва тощо), які також взаємно погоджувалися за змістом, строками та обсягами робіт і фінансування.

Програмні документи розвитку озброєння охоплювали загальний спектр проблем від наукових і науково-технічних прогнозів, фундаментальних і прикладних пошукових досліджень в галузі природних і суспільних наук, розробки базових військових технологій, прикладних досліджень і експериментальних робіт до повномасштабної розробки нових систем і зразків ОВТ.

Основне наповнення програмних документів визначалося положеннями Военної доктрини та концепції будівництва ЗС і включало:

прогнозування вихідних даних щодо супротивника та своїх військ;

фундаментальні і прикладні пошукові дослідження в інтересах оборони країни;

обґрунтування і формування ОНР ОВТ;

обґрунтування і формування Програми озброєння.

Прогнозування вихідних даних передбачало розроблення:

системи вихідних даних щодо засобів нападу закордонних країн (тактико-технічні і економічні характеристики засобів нападу та найбільш важливі технічні і конструктивні характеристики зразків, способи їх бойового застосування);

оперативно-стратегічних вихідних даних (можливі воєнно-стратегічні ситуації, види війн, сценарії воєнних дій);

завдань військ на планований період, необхідних рівнів їх вирішення та задуму подальшого розвитку ЗС;

прогнозів досягнень науково-технічного прогресу та розвитку промислово-виробничої бази;

аналізів вихідного стану озброєння та угруповання військ.

Фундаментальні та прикладні пошукові дослідження в інтересах оборони країни містили у собі:

розробку науково-технічних прогнозів розвитку відповідних розділів науки й галузей техніки на 15-20 років;

фундаментальні та прикладні пошукові дослідження з конкретних напрямів науки і техніки.

Усі ці дослідження і роботи проводилися з урахуванням обмежень щодо можливостей промисловості з розроблення та серійного виробництва ОВТ, капітального будівництва, експлуатації. Також враховувалися обмеження щодо чисельності особового складу.

Розроблення ОНР ОВТ була спрямована на встановлення орієнтирів, що визначають необхідний технічний рівень ОВТ та напрям робіт з їх створення, обґрунтування раціонального типу, необхідного науково-технічного і конструктивно-технологічного рівня ОВТ, необхідного рівня бойових (тактико-технічних) характеристик ОВТ.

Метою цих робіт було напрацювання наукового потенціалу під перспективні потреби ЗС, оборонних галузей промисловості, а також на забезпечення повномасштабного розроблення найбільш важливих систем (зразків) ОВТ для їх наступного виробництва і прийняття на озброєння.

Обґрунтування ОНР ОВТ включало:

обґрунтування оперативних і тактичних і економічних вимог до перспективного типу озброєння з урахуванням вихідних даних про розвиток засобів нападу супротивника, оперативних і стратегічних завдань та рівнів їх вирішення ЗС;

визначення рівнів тактико-техніко-економічних характеристик перспективних типових зразків ОВТ з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу, принципів конструктивної побудови зразків, їх технічної та економічної реалізації;

системний аналіз щодо відбору зразків озброєння, які запропоновані промисловістю;

розроблення пропозицій щодо розвитку науково-технічної, конструкторсько-технологічної та виробничої бази промисловості.

У випадку якщо в розглянутий період не представлялося можливим якісно та ефективно вирішити поставлені завдання (через ресурсні обмеження або недостатні можливості промисловості), проводилося коригування завдань і рівнів їх вирішення відповідно до пріоритетності.

Розраховані на 15-річний період ОНР ОВТ структурно склалися з таких розділів:

у перший розділ включалися пропозиції зі створення перспективних зразків озброєння із зазначенням необхідного року створення

кожного зразка, потрібних рівнів його основних тактико-технічних, економічних і експлуатаційних характеристик;

у другому розділі надавався перелік фундаментальних, пошукових і прикладних НДР, експериментальних та випробувальних робіт забезпечення створення зразків ОВТ;

третьому розділі містився перелік науково-дослідних і експериментальних робіт, а також закупівель технологічного устаткування з метою забезпечення випереджального розвитку науково-технічної та конструкторсько-технологічної бази промисловості та сучасної і якісної реалізації планів зі створення перспективних зразків ОВТ.

Також в ОНР передбачалися окремі заходи щодо розвитку виробничого потенціалу країни, вирішення ряду економічних і соціальних проблем.

Обґрунтування Програми озброєння містило:

кількісне і якісне визначення номенклатури ОВТ на програмний період і оцінку її реалізації на потужностях промисловості;

формування раціонального складу засобів з урахуванням прогнозованої кількості ДКР та оцінки потрібної кількості ОВТ з урахуванням можливостей промисловості та лімітів асигнувань.

За результатами обґрунтування формувалися пропозиції до Програми озброєння, що включали:

необхідний тип ОВТ;

тактико-техніко-економічні

характеристики та планові строки створення зразків ОВТ;

тематику прикладних науково-дослідних і експериментальних робіт;

склад ОВТ в угрупованнях ЗС за періодами;

потрібні ресурси та чисельність особового складу;

пропозиції щодо реалізації.

Програма озброєння складалася з двох основних частин. Перша частина (перша п'ятирічка) містила деталізовані відомості про всі зразки ОВТ, які повинні були створюватися в цей період. Тут містилася вичерпна інформація не тільки про характеристики кожного зразка, але й про кооперацію розробників та виробників, приводилися строки виконання та етапність робіт, строки і обсяги їх фінансування тощо. Сюди ж включалися роботи, що перейшли з попереднього п'ятирічного періоду.

У другому розділі (друга п'ятирічка) містилися також узагальнені дані на наступне п'ятиріччя. Ці дані не мали такої деталізації та носили загальний характер. Інформація другого розділу була більшою мірою орієнтована для забезпечення своєчасного видання необхідних нормативних документів і проведення підготовки початку розроблення та виробництва відповідних зразків ОВТ.

Програма озброєння разом з ОНР ОВТ затверджувалися кожні п'ять років вищим державним документом – постановою ЦК КПРС та РМ СРСР. При виданні кожної нової редакції Програми озброєння проводився певний зсув робіт у часі:

роботи з другого розділу деталізувалися та переводилися у перший;

у другий розділ включалися нові.

Це давало змогу враховувати в нових редакціях документів реальний стан справ та при необхідності вносити необхідні корективи.

З метою розв'язання комплексних проблем при обґрунтуванні основних положень Програми озброєння та ОНР ОВТ головним інститутам Міністерства оборони із залученням провідних підприємств-розробників замовлялися комплексні науково-дослідні та експериментальні роботи, де всебічно та у комплексі розглядалися проблемні питання, які пов'язані з розвитком озброєння.

Ці дослідження проводилися на різних рівнях деталізації: роботи з оцінки супротивника, можливостей промисловості, можливості реалізації в перспективному ОВТ нових технологій тощо.

На основі всіх видів інформації оцінювалися та уточнювалися реальні бойові, експлуатаційні характеристики та економічні показники існуючих зразків, виявлялися тенденції їх удосконалення, оцінювалися ймовірності досягнення певних рівнів характеристик у визначені періоди часу і т.п. Одночасно досліджувалися форми і методи бойового застосування засобів, характеристики їх вразливості від різних засобів поразки та багато іншого.

Природно, усе це вимагало проведення великої кількості експериментів, багато з яких за зрозумілих причин на натурних зразках виконуватися не могли. Тому активно використовувалося математичне та напівнатурне моделювання. До роботи зі створення моделей широко залучалися союзні міністерства, у веденні яких перебували підприємства оборонних галузей

промисловості, а також організації Академії наук СРСР і вищої школи.

Фінансування всіх робіт, які пов'язані зі створенням і виробництвом ОВТ, було виключно централізоване. Підставою для відкриття фінансування вважалася тільки постанова ЦК КПРС і РМ СРСР або (для більш дрібних робіт) рішення ВПК.

Попередньо всі роботи ретельно розглядалися на засіданні Науково-технічної ради (НТР) ВПК, де детально досліджувалися всі аспекти проблеми створення зразка з необхідними характеристиками. Там же остаточно розглядалися пропозиції про обсяг серійного виробництва ОВТ. Рішення НТР ВПК було підставою для підготовки остаточного документа – постанови ЦК КПРС і РМ СРСР або рішення ВПК.

Фінансування робіт з виконання Програми озброєння здійснювалося винятково ритмічно, а кошти проходили тільки через Держбанк СРСР. При цьому фінансування всіх найважливіших розробок та серійного виробництва найважливіших видів техніки здійснювалося напряму з держбюджету. Лише невелика частина робіт (у грошовому еквіваленті) фінансувалася за договорами, що замовлялися управліннями Міністерства оборони з відповідними оборонними підприємствами.

Ситуація змінилася у 1987 році, коли в країні почали активно впроваджуватися госпрозрахунок та самофінансування. У 1987 році було ухвалено рішення Комісії Президії Ради Міністрів СРСР з військово-промислових питань про переведення робіт з оборонної тематики на повний госпрозрахунок і самофінансування. Головним у цьому було повне переведення державного оборонного замовлення (ДОЗ) на договірну основу. Багато положень цього документа діють до сьогодні.

Після видання відповідного рішення ВПК у 1988 році практично всі роботи з оборонної тематики були переведені на договірну основу. Вже після 1991 року, це нововведення стало поштовхом до тривалої серії реформ системи ПЦП розвитку ОВТ.

Перехід на договірну основу означав істотне посилення контролю замовляючих органів Міноборони за витратою коштів, дотриманням строків і виконанням необхідних якісних характеристик створюваного озброєння.

Спочатку це рішення позитивно позначилося на серійному виробництві озброєння, оскільки заводи почали звітувати про всі питання безпосередньо перед

замовниками техніки. Але у другій половині 1980-х років ВПК все частіше йшла на поступки в питаннях продовження строків робіт і зниження необхідних рівнів характеристик нового озброєння.

Етапним моментом для функціонування ОПК виявився прийнятий Верховною Радою СРСР Закон про кооперацію та практично одночасно розпочалася кампанія з приватизації оборонних підприємств. Ці дві події стали початком розмивання всієї державної системи ПЦП.

Оборонні підприємства стали обростати різного роду дочірніми підприємствами і фірмами, куди переводилися значні кошти, що призначені для розроблення та виробництва озброєння. Наявні в розпорядженні підприємств активи почали використовуватися з метою, далекою від удосконалювання ОВТ.

Існуючі в той час правова і нормативна бази не передбачали можливості для протидії цим явищам. До того ж і технічних можливостей щодо обліку подібних дочірніх підприємств, їх сертифікації й ліцензування не було.

Наступним етапом став розпад багатьох головних НДІ та конструкторських бюро на конгломерат малих підприємств різних форм власності. Однак зберегти вдалося одиниці із сотень. Було втрачено багато (за деякими оцінками, більше половини) унікальних технологій, якими славилась радянська оборонна промисловість. Їх відсутність особливо гостро відчувається зараз, коли ситуація начебто стала налагоджуватися.

Ключовий керуючий елемент системи ПЦП розвитку “ОВТ – ВПК” був ліквідований відразу після розпаду СРСР. Довгий час у країні не було повноважного державного органа, який взяв би на себе її функції. Створений Державний комітет (пізніше - Міністерство) оборонних галузей промисловості проблеми вирішити не міг. Цей орган не мав необхідних повноважень. Позаштатні комісії з військово-промислових питань при Уряді Росії, що періодично створювалися, постійно оновлювалися в кадровому відношенні та практично не мали ніяких реальних прав. Їх рішення не мали серйозної юридичної сили.

Можна констатувати, що тим часом ПЦП розвитку ОВТ як державна система була остаточно зруйнована.

Висновок. З наведеного виходить, що найкращі результати наукової та науково-технічної діяльності були одержані у період, коли у видах Збройних Сил цим напрямом керували Науково-технічні комітети шляхом воєнно-наукового супроводження Науково-дослідними інститутами розроблення ВТП держави і усіх етапів життєвого циклу озброєння та військової техніки. Система оборонного замовлення базувалася на програмно-цільовому плануванні, тобто, виходячи із завдань видів Збройних Сил, а науково-методичне забезпечення воєнно-наукового супроводження базувалося на нормативних документах наукових установ ВПК і Збройних Сил. Цього висновку можна дійти і на підставі аналізу праць [4, 5].

Узагальнення досвіду розвинутих країн з питань формування воєнно-технічної політики, організації системи планування, замовлення та виконання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт з військової тематики залишається актуальною науковою і прикладною проблемою, якій і доцільно присвятити подальші дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Колганов С. Заказ вооружения по-советски // Воздушно-космическая оборона № 1 от 2007 г. / [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vko.ru/DesktopModules/Articles/ArticlesView.aspx?tabID=320&ItemID=43&mid=2893&wversion=Staging>.
2. Колганов С. Заказ вооружения по-советски // Воздушно-космическая оборона № 2 от 2007 г. / [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vko.ru/DesktopModules/Articles/ArticlesView.aspx?tabID=320&ItemID=66&mid=2893&wversion=Staging>.
3. Колганов С. Заказ вооружения: новые времена // Воздушно-космическая оборона № 3 от 2007 г. / [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vko.ru/DesktopModules/Articles/ArticlesView.aspx?tabID=320&ItemID=99&mid=2893&wversion=Staging>.
4. Кокошин А. А. Противоречия формирования и пути развития военно-технической политики России / Кокошин А. А. – М.: “Военная мысль” – 1993.
5. Буренок В. М. Развитие и ближайшие перспективы применения новых технологий / Буренок В. М. // Вооружение и экономика – 2012. – № 2 (18). – С. 4–9.

Сафронов А. В., д.т.н., профессор;

Капослѐз Г. В., к.психол. н., с.н.с.;

Мельниченко Е. С.

Центр военно-стратегических исследований Национального университета обороны Украины имени Ивана Черняховского, Киев

Формирование военно-технической политики бывшего СССР

Резюме. В статье рассмотрены особенности военно-технической политики бывшего СССР. Представлено наилучшие результаты научной и научно-технической деятельности, которые были получены в период, когда система оборонного заказа основывалась на программно-целевом планировании, а научно-методическое обеспечение военно-научного сопровождения разработок вооружения и военной техники – на нормативных документах научных организаций Военно-промышленного комплекса и Вооружённых Сил.

Ключевые слова: военно-техническая политика, научно-технические комитеты, вооружение и военная техника, научно-исследовательские работы, система научно-исследовательских организаций, система обеспечения научных исследований.

A. Safronov, Ds.T, professor;

H. Kaposlyoz, Ph.D;

L. Melnichenko

Forming of military-technical politics of the former USSR

Center for Military and Strategic Studies National Defence University of Ukraine named after Ivan Chernykhovsky, Kyiv

Summary. The features of military-technical politics of the former USSR are considered in the article. The best results of scientific and scientific and technical activity that were got in a period are presented, when the system of defensive order was base on programmatic-having a special purpose planning, and scientifically-methodical providing of military-scientific accompaniment of developments of armament and military technique - on the normative documents of scientific organizations of the Military industrial complex and Armed Forces.

Keywords: military-technical politics, scientific and technical committees, armament and military technique, research works, system of research organizations, system of providing scientific.